

A minőségorientáció szerepe a szerb élelmiszergazdaság EU felkészülésében

Dr Vajda László

Terra Madre konferencia, FM
Budapest, 2015. december 10.

Általános adatok Szerbia mezőgazdaságáról

- Terület: 77,4 ezer km²
- Népeség: 7,2 millió fő
- Mezőgazdaság aránya a GDP-ben: 11,4 %
- Mezőgazdaság aránya a foglalkoztatottságban: 21,1 %
- Megművelt mezőgazdasági terület: 3.437 ezer hektár
- Gazdaságok száma: 631,5 ezer
- Szarvasmarha állomány: 913 ezer db
- Sertés állomány: 3.144 ezer db
- Export: 2,1 milliárd euró
- Import: 1,2 milliárd euró

Adatok forrása:

2013. évi adatok, „A Szerb Köztársaság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Stratégiája”

Az EU csatlakozási tárgyalások állása

- Csatlakozási kérelem benyújtása: 2009. december 22.
- Csatlakozási tárgyalások kezdete: 2014. január 21.
- Screening a **11. fejezetben** (Mezőgazdaság és vidékfejlesztés, ezen belül a minőség politika):
 - Magyarázó(explanatory) szakasz: 2014. március 16-18.
 - Bilaterális szakasz: 2014. május 14-16.
 - Screening jelentés: 2015. június 17.
 - Jelenleg: Akcióterv készítése az acquis átvételére és alkalmazására
- Screening a **12. fejezetben** (Élelmiszerbiztonság, Állategészségügy, Növényegészségügy):
 - Magyarázó (explanatory) szakasz):2014. február 3-7.
 - Bilaterális szakasz: 2014 október 20-24.
 - Screening jelentés: a következő hónapokban várható

Az élelmiszerbiztonság helyzete

- Törvény az élelmiszerbiztonságról (2009): részben harmonizált az EU jogszabályokkal,
- Új törvény tervezete (további harmonizáció) elkészült, benyújtása a Parlamentnek 2016 elején várható,
- Végrehajtási jogszabályok: részben harmonizáltak, de egy részük még az előző EU-s jogszabállyal
- Élelmiszerbiztonság irányítója: A mezőgazdasági és környezetvédelmi miniszter, közegészségügyi területeken az egészségügyi miniszter
- Fő végrehajtó szervezet: Állategészségügyi Szolgálat (a Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium irányítása alatt)

HACCP és ISO 9001

- Az élelmiszerbiztonsági törvény szerint a HACCP élelmiszerlánc szereplői számára kötelező. A legtöbb élelmiszeripari üzemnek van HACCP kézikönyve, a kisebbeket kivéve.
- ISO 9001: ugyancsak széles körben rendelkeznek tanúsítvánnyal az élelmiszeripari üzemek, különösen amelyek kiskereskedelmi láncoknak szállítanak, illetve exportra.
- További tanúsítások: számos akkreditált szervezet működik, de a minőségirányítási rendszerek elterjedése még kezdeti fokon
- Mind a központi Kormány, mind a Vajdasági Tartományi Mezőgazdasági Titkárság pályázatokat bonyolít a minőségi védjegyek és minőségbiztosítási tanúsítványok költségeinek támogatására.

Az EU minőségpolitikájának átvétele, földrajzi eredetvédelem I.

- Szerbiában egy átfogó törvény van, amely a szellemi tulajdonjoggal, ezen belül a földrajzi eredetvédelemmel foglalkozik, beleértve a **mezőgazdasági és élelmiszeripari termékeket**. Végrehajtásért felelős: A Szellemi Tulajdonjogi Hivatal, bevonva a Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztériumot.
- A hatályos törvény alapján Szerbiában 36 terméknek van PDO vagy PGI védelme (bor és szeszesital nélkül). Brüsszelben egyik sem került bejelentésre, mivel a jelenlegi törvény csak részben harmonizált.
- A rendszer átfogó átalakítása, EU harmonizációja napirenden van. Részletes menetrendjét az év végéig elkészülő Akcióterv tartalmazza. Ebben szerepel a TSG-re és nemzeti minőségi rendszerekre vonatkozó szabályozás. A harmonizált rendszer kialakításához Magyarország is segítséget nyújt.

Az EU minőségpolitikájának átvétele, földrajzi eredetvédelem II.

- **Bor jog:** a jelenleg hatályos Bortörvény illetve annak végrehajtási rendeletei már EU harmonizáltan rendelkeznek a földrajzi eredetvédelemről. (E-Bacchusban még a régi rendszer szerinti védett földrajzi elnevezések a Társulási és Stabilizálási Megállapodás alapján). A harmonizált rendszer szerinti eredetvédelem (PDO és PGI) kialakítása folyamatban van, három védett elnevezést termelői kezdeményezésre már jóváhagyott a minisztérium.
- **Szeszes italok:** A közelmúltban elfogadott új törvény a szeszesitalokról (2015. október) már EU harmonizált módon rendelkezik a szeszesitalok eredetvédelméről.

Organikus (öko) termelés

Nagyrészt EU harmonizált jogszabályok és végrehajtás.
Külön törvény van az ökotermelésről (2010) és miniszteri végrehajtási rendelet az ellenőrzésről és a tanúsításról.

Felelős szervezet: Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium

Öt akkreditált tanúsító és minőségellenőrző szervezet

Ökotermelés területe: 6.335 ha (2012),

Ökotermelők száma: 1.061

Ökotermelés 72 %-a a Vajdaságban: kukorica, búza, gyümölcsök. Hazai piac szűk, termelés főleg exportra

Kistermelők, helyi termékek

- Magyar és egyéb tagállami tapasztalatok alapján Szerbia felmérte a téma fontosságát.
- 2015-ben magyar segítséggel kidolgozták a kistermelésre vonatkozó miniszteri rendeletet, a gazdákkal történő országos megvitatása 2015 november közepén volt. A végleges jogszabály elkészülte és jóváhagyása, valamint egy Kézikönyv elkészülte 2016. elejére várható.

Minőségpolitika nem-kormányzati szervezete

- JUSK: United Association of Serbia for Quality, alapítás: 1962, EOQ tagság: 1967.
- Európai Minőségi Hét keretében konferencia a Minőség-Innováció-Inspiráció jegyében: Újvidék, 2015 november 19-20. bevezető előadás és kerek-asztal elnök: dr Vajda Iászló
- További akkreditált tanúsító szervezetek: pl. Quality Austria,....
- Magyar segítséget továbbra is igénylik és örömmel veszik mind kormányzati szinten mind nem-kormányzati szervezetektől (pl. EOQ MNB).

Stratégiai célkitűzések I.

- 2014 augusztusban készült el a Szerb Köztársaság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Stratégiája, 2014-2020.
- 5 fő stratégiai célkitűzés:
 - termelés növekedése és a termelői jövedelmek stabilizálása,
 - versenyképesség növelése,
 - fenntartható erőforrás-fejlesztés és a környezet védelme,
 - életminőség javítása a vidéki területeken,
 - az agrárpolitikai célkitűzések hatékony végrehajtása

Stratégiai célkitűzések II.

- Az 5 fő stratégiai célkitűzéshez 14 prioritást rendeltek. Ezek közül az egyik a **„Termékek minőségének és biztonságának a javítása”**. Ennek keretében:
 - fejleszteni kívánják az élelmiszerbiztonsági rendszereket,
 - az eddiginél is szélesebb körben alapozni a nemzetközi élelmiszer és takarmány standardokra,
 - az ellenőrzési infrastruktúra kapacitásnak és hatékonyságának növelése,
 - laborhálózat fejlesztése,
 - sajátos élelmiszerhigiéniai feltételek kidolgozása a hagyományos és az organikus termelésre, a földrajzi korlátozásokkal bíró területekre.

Köszönöm szépen a figyelmet!

Dr Vajda László Sándor

E-mail: vajda.laszloeu@gmail.com

Mobil: +36-30-2010036